

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI TI

HRV

HRVATSKI JEZIK

ČITANJE, KNJIŽEVNOST I HRVATSKI JEZIK

OGLEDNI ISPIT

DRŽAVNA MATURA 2022./2023.

HRV.00.HR.R.K1.32

Način označavanja odgovora na listu za odgovore:

A	☒	B	☐	C	☐
---	-------------------------------------	---	--------------------------	---	--------------------------

Način ispravljanja pogrešaka na listu za odgovore:

A	☒	B	☐	C	☒
---	-------------------------------------	---	--------------------------	---	-------------------------------------

C IK

↑ ↑
Prepisan točan odgovor Paraf (skraćeni potpis)

OPĆE UPUTE

Pozorno pročitajte sve upute i slijedite ih.

Ne okrećite stranicu i ne rješavajte zadatke dok to ne odobri voditelj ispitne prostorije.

Nalijepite identifikacijske naljepnice na sve ispitne materijale koje ste dobili u sigurnosnoj vrećici.

Ispit traje **100** minuta.

Ispred svake skupine zadataka uputa je za rješavanje. Pozorno je pročitajte.

Možete pisati po stranicama ove ispitne knjižice, ali **odgovore morate označiti znakom X na listu za odgovore**.

Na 2. stranici ove ispitne knjižice prikazan je način ispravljanja pogrešaka. Pri ispravljanju pogrešaka potrebno je staviti paraf (isključivo skraćeni potpis, a ne puno ime i prezime).

Upotrebjavajte isključivo kemijsku olovku kojom se piše plavom ili crnom bojom.

Kada riješite zadatke, provjerite odgovore.

Želimo Vam mnogo uspjeha!

Ova ispitna knjižica ima 32 stranice, od toga 2 prazne.

I. Čitanje

Zadatci s polaznim tekstom

Zadatci višestrukoga izbora

U zadacima višestrukoga izbora od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.

Točan odgovor morate označiti znakom X na listu za odgovore.

Točan odgovor donosi jedan bod.

Zadatci od 1. do 30. odnose se na polazne tekstove.

Francesco Petrarca, *CLXX*.

Često zbog lijepog dobrog lica snagom
misli mi vjernih ohrabren sam bio
i časnim mudrim zborom napast htio
dušmanku svoju ponizno i blago.

No s oči njenih naum sam odlago,
jer sreću moju svu, moj udes cio,
zlo mi i dobro, smrt i život mio
bje svemoćniku njoj uručit drago.

Ne mogoh stoga nikad složiti riječi
da i drugi ih osim mene pamti;
tolik mi strah i slabost Amor stvori.

Sad dobro znam da ljubav koja plamti
vezuje jezik i duhove priječi:
tko može izreći plam taj, slabo gori.

Francesco Petrarca, *CCLXII*.

Izmiče život, čas počina nema,
i krokom hitrim smrt za njime hodi,
sadašnjost, prošlost protiv mene vodi
vojnu i ono što se doći sprema;

i ne znam što me rastužuje više
čekanje prazno ili uspomene,
sram sebe sućut da ne priječi mene,
tih misli davno već bih bio lišen.

Je l' srce tužno, misliti ne stajem,
bî igda sretno; a na drugoj strani,
plovom mi, vidim, divlji vjetar hući;

bura u luci, lađar posustaje,
jarbol i jedra već su pokidani,
zgašene lijepe, sved' što gledah, lûči.

1. Koji se motiv pojavljuje i u *CLXX*. i u *CCLXII*. sonetu?

- A. motiv sudbonosnoga susreta
- B. motiv pjesničke slave
- C. motiv plovidbe
- D. motiv smrti

(1 bod)

2. U kojemu je od sljedećih primjera iskazan motiv služenja gospi?

- A. Često zbog lijepog dobrog lica snagom
misli mi vjernih ohrabren sam bio
- B. zlo mi i dobro, smrt i život mio
bje svemoćniku njoj uručit drago.
- C. spram sebe sućut da ne priječi mene,
tih misli davno već bih bio lišen.
- D. bura u luci, lađar posustaje,
jarbol i jedra već su pokidani,

(1 bod)

3. Koja je od sljedećih tvrdnja poanta CLXX. soneta?

- A. Neuzvrćena ljubav treba postati pjesničkom temom.
- B. Nesretni su oni koji nisu nikad osjetili ljubavni žar.
- C. Silina osjećaja onemogućuje njihovo iskazivanje.
- D. Prava ljubav svladava sve prepreke.

(1 bod)

4. Što je o lirskome subjektu iskazano u CCLXII. sonetu?

- A. Više ne pronalazi smisao svojega života.
- B. Čini mu se da gubi razum zbog ljubavi.
- C. Nastoji zaboraviti ružnu prošlost.
- D. Strahuje od dugoga putovanja.

(1 bod)

5. U kojemu je od sljedećih primjera iz CCLXII. soneta metaforično prikazan unutarnji nemir lirskoga subjekta?

- A. i krokom hitrim smrt za njime hodi,
- B. tih misli davno već bih bio lišen.
- C. plovom divlji vjetar huči
- D. zgašene lûči

(1 bod)

Ivan Gundulić, *Dubravka*

Glasnik

Tko ovo sada nepravedno
s Miljenkove smrti cvijeli,
kad vaskolik puk se ujedno
š njim raduje i veseli?

Ljubdrag

Što spovijedaš, o Radmile,
pravi je uzrok nami od cvila:
najgrđemu s prike sile
najljepša je dana vila.

I Miljenko cića¹ toga,
ki Dubravku sam dostoji²
kô najljepši mjesta ovoga,
ako nije umro, za umrijet stoji.

Glasnik

Ki plač, ka smrt? Miljenko je
zdrav, živ, veseo, čestit svime:
smirio je želje svoje,
Dubravka je lijepa š njime.

Vjerenik je on izbrani
na ovi blag dan u Dubravi;
vile, pastiri i gorani,
svak ga slidi, svak ga slavi.

Brštanko

On vjerenik Dubravčin je
ka se vjeri za Grdana?!
Čut nam čini ki način je
bio toj zgodi segaj dana³.

Glasnik

Od pastirâ družbe naše
do najmanjijeh pastirica
vjerenik se Grdan zvaše
a Dubravka vjerenica.

I redovnik biješe tima
u Lerovu crkvu uljezo,
da bi od vjere među njima
vjekuvječni vez zavezô.

Svetilište on najprije
po običaji davnjoj čini;
„Hoja, Lero, Dolerije!”
vapijaše vas puk ini.

Jagančić se bez biljega
u žeravi živoj spraži
i, što rađa zemlja, od svega
prikaza se plod najdraži.

Al na ognju plam potamni,
pod nami se tle ustrese,
crkva od groma bukom zamni,
a stup Lerov znojaše se.

Na ovo čudo vas puk stoja
kô zapanjen, lje ne prista⁴
Dolerija, Lero i Hoja
Zvat na pomoć segaj mista.

Nu što imena od tih veće
bogova se od nas zvahu,
trešnje, buke i od smeće
huda zlamenja ishođahu.

Nu čim svačija lica blide
i svak treptit ne pristaje,
eto Miljenko u crkvu ide,
izvan sebe kô vas da je.

¹ cića – zbog

² ki Dubravku sam dostoji – koji je jedini Dubravke dostojan

³ segaj dana – ovoga dana

⁴ lje ne prista – ali ne prestade

Na došastje Miljenkovo
prista trešnja, gromnja umuknu,
prosvjetljenje oganj novo
uze i u čis plamen buknu.

Bog razvedri Lero sliku
i, da vidi mladi i stari,
nje lijepu ljubovniku
u obraz jedan zrak udari.

Svak to uze za zlamenje
da vlas višnja to učini,
da Miljenko sadružen je
lijepoj Dubravci a ne ini.

Tim vaskolik puk se uzbuni
i zavapi u sve glase
da se volja božja ispuni
dočim lijepu lijepa dâ se.

Iz ruka se tako ote
Grdanovijeh lijepa vila
i da komu cić lipote
nje pristoji ljepos mila.

Tim Miljenko sad, veseliji
i čestitiji neg ikada,
lipos dragu ku sveđ želi,
kad manje ufa⁵, steče sada.

Ljubdrag

Poznam i to, rijet je trijebi,
vrh vladanja svijeh na svitu
da vladalac višnji s nebi
ima pomnju posobitu.⁶

Da se on danas ne natkloni
vrh Dubrave ove naše,
po tle iđahu svi zakoni
sloboda se satiraše.

⁵ kad manje ufa – kad se najmanje nadao

⁶ ima pomnju posobitu – pazi na vladanje svakoga na svijetu

6. Što je od sljedećega zajedničko Brštanku i Ljubdragu?

- A. Tugovali su jer su mislili da se Dubravka zaručila za Grdana.
- B. Zabrinuti su jer je u Dubravi nestalo slobode.
- C. Shrvani su jer je Miljenko mrtav.
- D. Čude se postupcima redovnika.

(1 bod)

7. Koja je tvrdnja o Glasnikovu pripovijedanju točna?

- A. Pripovijeda o događajima kojima je neposredno svjedočio.
- B. Prepričava događaje koje je čuo od pastira.
- C. Predviđa događaje u skoroj budućnosti.
- D. Prisjeća se događaja iz svoje mladosti.

(1 bod)

8. Zašto je redovnik ušao u Lerovu crkvu?

- A. da bi vjenčao Dubravku i Grdana
- B. da bi zajedno s pukom molio
- C. da bi prinio žrtvu bogu Leru
- D. da bi se sklonio od potresa

(1 bod)

9. Čime se od sljedećega ostvaruje postupak *deus ex machina*?

- A. Osvijetljeno je Miljenkovo lice.
- B. Redovnik je ušao u crkvu.
- C. Pojavilo se kolo satira.
- D. Zazivali su se bogovi.

(1 bod)

10. Na koga se odnosi podcrtana zamjenica u sljedećim Ljubdragovim riječima?

*Poznam i to, rijet je trijebi,
vrh vladanja svijeh na svitu
da vladalac višnji s nebi
ima pomnju posobitu.
Da se on danas ne natkloni
vrh Dubrave ove naše,
po tle iđahu svi zakoni
sloboda se satiraše.*

- A. na boga
- B. na Grdana
- C. na Miljenka
- D. na redovnika

(1 bod)

Fjodor Mihajlovič Dostojevski, *Zločin i kazna*

– Evo, baš sam ovo pola litre kupio za njene pare – izusti Marmeladov obraćajući se jedino Raskolnikovu. – Trideset kopjeja mi je dala svojim rukama, posljednje što je imala, vidio sam svojim očima... Ništa nije rekla, samo me nijemo pogledala... Tako tek tamo gore, a ne na zemlji... žale ljude, plaču, a ne kore, ne kore! A to još više boli, gospodine, još više boli kad ne kore!... Trideset kopjeja, jest, molim lijepo. A i njoj bi sad dobro došli, je l' da? Pa što vi mislite, gospodine dragi? Ona sad mora paziti na čistoću. A ta čistoća stoji para, ta posebna čistoća, razumijete li? Razumijete? Pa, recimo, treba kupiti neke pomade, ne može opet bez toga, molim lijepo; pa suknje uštirkane, pa cipelice neke zgodne, nešto ekstra, da može nožice pokazati kad mora prekoračiti lokvu. Razumijete li, razumijete valjda, gospodine, što znači ta čistoća? Eto, vidite, a ja, njen rođeni otac, izdrančio od nje tih trideset kopjeja da razbijem mamurluk! I pijem, molim lijepo!... I već sam ih zapio!... E pa, tko bi još ovako nekog kao što sam ja požalio? A? Je l' vam sad žao, gospodine, mene, ili nije? Recite, gospodine, je l' vam žao il nije? He-he-he-he!

Htjede opet natočiti, ali više nije imao što. Boca je bila prazna.

– A što da te žali? – dovikne gazda koji se opet našao uz njih.

Razlegne se smijeh, pa i psovke. Smijali su se i psovali i oni što su ga slušali i oni što ga nisu slušali, nego, tek onako, promatrali bivšeg činovnika.

– Žali! Zašto da me žali! – zavapi najednom Marmeladov ustajući ispružene ruke, upravo obasjan nadahnućem, kao da je samo čekao da čuje te riječi. – Što da me žali, kažeš? Tako je! Nema me što žaliti! Raspeti me treba, raspeti na križ, a ne žaliti! Pa dobro, raspni me, suče, raspni, a kad me raspneš, požali me! Onda ću i sam poći na raspeće jer ne žudim za veseljem, nego za jadima i suzama!... Misliš li ti, trgovče, da sam ovo tvoje piće u slast popio? Jade, jade sam tražio na dnu ove boce, jade i suze, i okusio sam ih i našao; ali požalit će nas onaj koji je sve požalio i koji je sve i sva razumio, on jedini, a on je baš sudac. Doći će na sudnji dan i zapitati: „A gdje je kćerka što sebe žrtvova maćehi opakoj i sušičavoj, djeci tuđoj i malodobnoj? Gdje je kćerka što se smili na oca svojega zemaljskog, pijanduru odurnu, ne libeći se zvjerstva njegova?” I kazat će joj! „Hodi! Oprostio sam ti već jedanput... Opraštaju ti se i sad grijesi tvoji mnogi, zato što si mnogo voljela...”

11. Koja je uloga polaznoga teksta u cjelini romana *Zločin i kazna*?

- A. Ukazuje se na socijalne razlike između Marmeladova i Raskolnikova.
- B. Stvara se podloga za Raskolnikovljev članak u *Periodičnoj riječi*.
- C. Socijalno se motiviraju budući Raskolnikovljevi postupci.
- D. Najavljuje se Raskolnikovljevo vjersko preobraćenje.

(1 bod)

12. Zašto Marmeladov navodi da njegova kći treba paziti na čistoću?

- A. zbog načina na koji zarađuje novac
- B. zbog braće i sestara s kojima živi
- C. zbog prostora u kojemu živi
- D. zbog zahtjeva svojega oca

(1 bod)

13. Što je Marmeladova najviše pogodilo pri posuđivanju novca od kćeri?

- A. Kći mu je nerado dala posljednji novac koji je imala.
- B. Kći mu se rasplakala dok je davala novac.
- C. Kći mu je dala novac bez prekoravanja.
- D. Kći mu je dala premalo novca.

(1 bod)

14. Na koga se odnosi podcrtana riječ u sljedećoj rečenici?

A gdje je kćerka što sebe žrtvova maćehi opakoj i sušičavoj, djeci tuđoj i malodobnoj?

- A. na Aljonu Ivanovnu
- B. na Avdotju Romanovnu
- C. na Katerinu Ivanovnu
- D. na Sofju Semjonovnu

(1 bod)

15. Koja je tvrdnja o sljedećim Marmeladovljevim riječima točna?

Hodi! Oprostio sam ti već jedanput... Opraštaju ti se i sad grijesi tvoji mnogi, zato što si mnogo voljela...

- A. Prisutnima navodi zamišljene Božje riječi.
- B. Traži oprost zbog grešnoga života.
- C. Izravno se obraća svojoj kćeri.
- D. Opravdava se na suđenju.

(1 bod)

Edgar Allan Poe, *Mellonta Tauta*¹

U BALONU „ŠEVA”

1. TRAVNJA 2848.

A sad, dragi moj prijatelju, morat ćeš, za kaznu zbog svojih grijeha, pročitati ovo dugo tračersko pismo. Kažem ti čisto i bistro da ću te kazniti za sve tvoje bezobrazluke tako što ću pisati koliko god budem više mogla dosadno, razvučeno, nesuvislo i neumjesno. Osim toga, sabijena sam u ovaj prljavi balon sa stotinu ili dvije stotine canaillea² koji svi odreda putuju radi zadovoljstva (kakvu glupu predodžbu imaju neki ljudi o zadovoljstvu!) i po svoj prilici neću stupiti nogom na terra firma³ najmanje mjesec dana. Nemam s kim razgovarati. Nemam što raditi. Kad čovjek nema što raditi, onda je vrijeme da se dopisuje s prijateljima. Sada ti je valjda jasno zašto ti pišem ovo pismo – samo zbog mog ennui⁴ i tvojih grijeha.

Pripremi dakle naočale i spremi se za gnjavažu. Namjeravam ti pisati svaki dan s ovog morskog putovanja.

Uh! Kad će već jednom ljudska tikva izmisliti nešto pametno? Zar smo zbilja do vijeka osuđeni na tisuću nepogodnosti putovanja balonom? Zar nitko neće smisliti neko brže prometalo? Ovo kaskanje, po mom mišljenju, zapravo je živa muka. Kunem ti se da nismo prevalili više od stotinu milja u ovaj sat vremena koliko letimo! (...)

Koliko sam god navikla na ovakav način putovanja, ne mogu svladati neku vrstu vrtoglavice kad god neki balon prohuji iznad nas. Uvijek mi se tada pričinu da je to neka golema ptica grabljivica koja se sprema da se obori na nas i da nas odnese u svojim pandžama. Jedan je balon preletio preko nas u zoru, i to toliko blizu da mu je uže faktički okrnulo mrežu našeg balona i ozbiljno nas zabrinulo. Kapetan nam je rekao da bi nas jamačno oštetilo da je materijal od kojeg je naš balon napravljen ona tričava „svila” premazana firnisom⁵, koja se upotrebljavala prije petsto ili tisuću godina. Objasnio mi je da se ta svila pravila od crijeva neke vrste gliste. Te su gliste brižljivo hranili dudovima – nekom vrstom voća sličnog lubenici – a kad bi se dobro uhranile, onda bi ih samljeli. Kaša koja bi na taj način nastala zvala se u svom prvobitnom stanju papirus⁶, a onda je prolazila kroz razne procese dok ne bi na kraju postala „svila”. Za divno čudo, ta je tkanina nekoć bila na velikoj cijeni za izradu ženskih haljina! Od nje su se obično gradili i baloni. Poslije je, čini se, otkrivena bolja vrsta materijala koja se izrađivala od pahuljica što okružuju sjemeni omotač biljke koja se obično naziva euphorbium, a u ono se vrijeme u botanici zvala mlječika. Ova se vrsta svile poslije nazivala bakingamska svila, zbog svoje izvanredne trajnosti, i obično se prije uporabe

¹ Mellonta Tauta – stvari iz budućnosti

² canaille – ološ

³ terra firma – kopno, zemlja

⁴ ennui – dosada

⁵ firnis – sredstvo koje se brzo suši i na drvenoj podlozi stvara zaštitni sloj

⁶ papirus – materijal sličan papiru

premazivala nekom otopinom kaučuka⁷ – supstancije koja je u ponečemu morala biti nalik na gutaperku⁸ koja se danas najčešće rabi. Taj se kaučuk gdjekad zvao guma ili gumilastika, i zacijelo je bio jedna od mnogobrojnih vrsta gljiva. Nemoj mi više nikad reći da nisam u duši istraživač starina.

Spomenula sam užad na balonu – a baš je ovaj čas, čini se, naše uže oborilo čovjeka s palube jednog od onih brodova s magnetskim propelerom od kojih sve vrvi u oceanu ispod nas – broda od otprilike šest tisuća tona koji je, po svemu sudeći, bio dozlabora nakrcan putnicima. Trebalo bi zabraniti da te male lađe primaju više od određenog broja putnika. Onom čovjeku, naravno, nisu dali da se ponovo popne na brod, pa je domalo iščeznuo iz očiju, i on i njegov pojas za spasavanje. Presretna sam, dragi moj prijatelju, što živimo u tako prosvijećeno doba da nitko ne mari za pojedinca. Prava se humanost brine samo za masu. (...)

Dne 2. travnja. (...) Zadržali smo se još nekoliko minuta da ponešto priupitamo kutera⁹, i tako smo saznali, između ostalih krasnih stvari, da u Africiji bjesni građanski rat, a da kuga lijepo napreduje i u Juropi i u Ajšiji. (...)

Dne 4. travnja. Novi plin, u kombinaciji s poboljšanom gutaperkom, čini prava čuda. Kako su naši moderni baloni pouzdani, udobni, pokretljivi i praktični u svakom pogledu! Upravo nam se približava golem balon brzinom od najmanje sto pedeset milja na sat. Čini se da je dupkom pun – na njemu je možda tri ili četiri stotine putnika – a ipak se diže do visine od gotovo jedne milje, pa gleda na nas jadnike s kraljevskim prezirom. A ipak je putovanje od stotinu ili čak dvjesto milja na sat zapravo sporo. Sjećaš li se kako smo putovali željeznicom preko kontinenta Kanadawa? Pune tri stotine milja na sat – to je bila brzina! Ipak, ništa nismo vidjeli – nismo imali što raditi nego očijukati, gostiti se i plesati u onim veličanstvenim salonima. Sjećaš li se kakav je to bio čudan osjećaj kad smo slučajno spazili neke predmete vani dok je vlak bio u punoj brzini? Sve se stopilo u jedno – u jednu masu.

⁷ kaučuk – temeljna sirovina za proizvodnju gume

⁸ gutaperka – tvar slična kaučuku

⁹ kuter – mali i brzi jedrenjak s jednim jarbolom

16. Kojemu žanru pripada tekst?

- A. znanstveno-fantastičnoj prozi
- B. prozi s elementima bajke
- C. mitološkoj prozi
- D. povijesnoj prozi

(1 bod)

17. Na kojoj se stilskoj figuri temelji polazni tekst?

- A. na paradoksu
- B. na hiperboli
- C. na alegoriji
- D. na ironiji

(1 bod)

18. Na koji se od sljedećih načina ostvaruje subjektivnost pripovijedanja?

- A. izmjenjivanjem različitih glagolskih oblika u pripovijedanju
- B. izravnim obraćanjem prijatelju u obliku pisma
- C. objašnjavanjem značenja stručnih naziva
- D. detaljnim opisivanjem balona

(1 bod)

19. Što od sljedećega pripovjedačica ističe kao glavni motiv za pisanje pisma?

- A. odbojnost prema suputnicima
- B. želju za ogovaranjem
- C. nostalgiju za domom
- D. mrzovolju i dokolicu

(1 bod)

20. Što je glavni sastojak bakingamske svile?

- A.** dud
- B.** gutaperka
- C.** kaučuk
- D.** mlječika

(1 bod)

Josip Horvat, *Tijekom 60-ih parirao je Rolls-Royceu*

Euroljanima je Cadillac simbol američkog luksuza i prestiža, ali s one strane Atlantika stvari nisu tako jednostavne. Nakon Buicka najstariji živeći američki proizvođač automobila u utrci za laskavu titulu od samih je početaka imao žestoke konkurente u domovini, a jedan od najvećih, i to već punih stotinu godina, jest Lincoln. No, osim ljutog rivalstva između dva slavna brenda američke autoindustrije postoje i poveznice. U rodnom listu obiju kompanija masnim slovima upisano je ime Henry Martyn Leland. Strojari i inovatori koji su zanat izučili u proizvodnji oružja, radio na razvoju željeznice, proizvodio igračke, potom razvijao motore za Oldsmobile, 1902. bio je jedan od osnivača Cadillaca, a 15 godina kasnije, krenuvši u samostalne vode, stvorio je Lincoln.

Sve je počelo s financijskim problemima kompanije koju je osnovao Henry Ford. Bankari su izgubili strpljenje i pozvali su u pomoć ekstremno pedantnog i poduzetnog Leland, koji se nakon ulaska u kompaniju usprotivio likvidaciji i ponudio svoju viziju nastavka proizvodnje automobila pod drugim imenom i potpuno suprotnim poslovnim ciljevima. Tako je nastao Cadillac, u kojem nije bilo mjesta za Henryja Forda, koji se nije dao smesti te je 1903. pokrenuo novu kompaniju. U drugom pokušaju bio je puno uspješniji, ali nije zaboravio neugodnosti koje mu je priuštio Leland svojim dolaskom.

U samo tri godine Cadillac je postao jedan od vodećih proizvođača automobila (tada ih je u Americi bilo više od 10 000) poznat po inovacijama (mjenjač bez sklopke, električni pokretač i svjetla...), ali i zaštiti za putnike (čelični krov i zatvoreni prozori). Istodobno, Cadillac je stekao i reputaciju pouzdanog automobila sa standardiziranim i lako zamjenjivim dijelovima. Kada je 1909. General Motors kupio Cadillac za oko 6 milijuna dolara, predsjednik GM-a Walter Durant zatražio je od Leland i njegova sina Wilfreda da ostanu za kormilom kompanije. Suradnja je potrajala sve do 1917., kada dolazi do sukoba između Leland i Duranta.

Razlog neslaganja bio je rat. Dok je Durant kao pacifist odbijao svaku pomisao o uključivanju u ratnu mašineriju, Leland je imao drukčije mišljenje i objeručke prihvatio narudžbu američke vojske koja je raspisala natječaj za izradu 27 500 avionskih motora (V12 obujma 27 litara koji je razvijao 400 konja). Kako bi ispunio narudžbu vrijednu 10 milijuna dolara, osnovao je novu kompaniju i nazvao je po američkom predsjedniku Abrahamu Lincolnu, kojeg je Leland posebno cijenio i kojem je 1864. kao 21-godišnjak dao svoj glas na izborima. Iako su motori za vojne zrakoplove imali prednost, od samog početka radilo se i na automobilima i već 1917. nastao je Lincoln Model L, luksuzni automobil koji je dizajnirao Lelandov zet Angus WoodBridge, a pokretao ga je V8 motor obujma 5,9 litara koji je razvijao 90 konja. Nakon što je okončan rat u Europi, nestao je glavni izvor prihoda. Lincoln model L, koji je javnosti predstavljen 1920., bio je preskup za Amerikance pogođene poslijeratnom depresijom. U dvije godine proizvedeno je samo 150 primjeraka i tvrtka je uskoro ušla u velike financijske poteškoće. Uz borbu s otplatom kredita Leland se našao i na udaru države koja ga je optužila za profiterstvo na ratnim porezima u iznosu od 5 milijuna dolara. Optužba je kasnije povučena kao neosnovana, ali šteta je već bila učinjena i jedini izlaz bila je prodaja.

Jedina ponuda stigla je od Forda, koji je u početku nudio 5 milijuna, no sud ju je odbio jer je samo vrijednost pogona Lincolna procijenjena na 16 milijuna. Uporni Henry Ford, koji nije zaboravio kako ga je Leland izgurao iz njegove prve kompanije i pretvorio je u Cadillac, povećao je ponudu na 8 milijuna i 1922. Lincoln je dobio novog vlasnika. Bila je to svojevrsna osveta, ali i dobar poslovni

potez. Leland i njegov sin Wilfred, unatoč svemu, ostali su na upravljačkim pozicijama, ali s lukavim i nametljivim Fordom nije bilo previše zajedničkog jezika i nakon samo nekoliko tjedana Leland napušta Lincoln, ali i proizvodnju automobila. Umro je 1932. u 89. godini u Detroitu.

Upravljanje Lincolnom preuzeo je Edsel Ford, ali unatoč očevu nepovjerenju imao je vrlo jasne planove i uslijedile su promjene u poslovanju. (...) Početkom 30-ih L seriju zamijenila je K serija, no pravi uspjeh na tržištu donosi model Zephyr. Predstavljen 1936. kao ulaznica u svijet Lincolna (koštao je 1320 dolara), bio je jeftiniji i manje luksuzan od K serije (4500 dolara). (...) već u prvoj godini proizvedeno je 15 000 primjeraka, što je udvostručilo prodajne rezultate.

Lincoln je 1940. pretvoren u odjel Forda, a iste je godine svjetlo dana ugledao Continental, zasigurno najprestižniji model u stoljetnoj povijesti Lincolna. (...) Henryjev sin, tada već predsjednik kompanije, želio je kabriolet europskih linija za svoje ljetne dane na Floridi. Tadašnji šef odjela za dizajn Eugene Gregorie pomno je razradio želje svog predsjednika, a najbolja potvrda bile su reakcije Edselovih prijatelja. Uskoro je nastala serija od 25 primjeraka, (...). Continental je 1956. postao zaseban brend. Odvajanjem poslovanja i predstavljanjem druge serije kvaliteta i luksuz podignuti su na zvjezdanu razinu, a suparnici na tržištu nisu bili više Cadillac ili Mercedes, već Rolls-Royce.

Posljednja desetljeća obilježena su brojnim promašajima i Lincoln je daleko od slavnih dana.

21. Koja je namjena polaznoga teksta?

- A. informirati čitatelje o podrijetlu imena najpoznatijih američkih automobila
- B. izvijestiti o tome gdje se može nabaviti najluksuzniji model Lincolna
- C. upoznati čitatelje s poviješću prestižne američke autoindustrije
- D. upozoriti na to kako politika utječe na proizvodnju automobila

(1 bod)

22. S kojom je namjerom Leland osnovao Lincoln?

- A. Želio je napraviti predsjednički automobil.
- B. Pokušao je konkurirati Henryju Fordu.
- C. Htio je raditi za vojnu industriju.
- D. Nadao se da će zatajiti porez.

(1 bod)

23. Što se od sljedećega dogodilo Lelandu nakon što je proizveden prvi luksuzni model Lincolna?

- A. Prekinuo je suradnju s General Motorsom.
- B. Morao je prodati tvrtku Lincoln.
- C. Osnovao je tvrtku Cadillac.
- D. Počeo je proizvoditi oružje.

(1 bod)

24. Što je zajedničko Henryju Fordu i Henryju Martynu Lelandu?

- A. Upravljali su tvrtkom i kad više nisu bili njezini vlasnici.
- B. Zadužili su istu osobu za dizajn luksuznih automobila.
- C. Tvrtke su im se našle u financijskim problemima.
- D. Proizvodili su avionske motore.

(1 bod)

25. Zašto je model Zephyr postao najprodavaniji automobil?

- A. Bio je kabriolet pogodan za vožnju ljeti.
- B. Glasio je kao vrlo siguran automobil.
- C. Vozio ga je i američki predsjednik.
- D. Cijenom je bio pristupačan.

(1 bod)

Darivanje krvi

Darivanje je krvi nezamjenjivo u spašavanju života. Krv nije moguće proizvesti na umjetan način. Ne postoji ništa što bi u potpunosti nadoknadilo ljudsku krv. Jedinu je izvor toga lijeka čovjek – darivatelj krvi. Darivanje je krvi najbolja donacija koja traje manje od jednog sata i prilikom koje niste izloženi nikakvom riziku.

Darovati krv može svaki zdravi čovjek u dobi od 18 do 65 godina. Posebna priprema za darivanje krvi nije potrebna, ali da bi se darivatelji što bolje osjećali, pogotovo ako je to prvo darivanje, preporučuje se da prije darivanja krvi osoba bude odmorna i da ne bude natašte. Darivanje krvi započinje pregledom željeza u krvi laganim ubodom u jagodicu prsta, a zatim slijedi liječnički pregled kojim se potvrđuje sposobnost čovjeka da daruje krv, odnosno utvrđuje se da darivanje krvi neće ugroziti darivatelja krvi kao ni osobu koja bi tu krv primila. U ugodnom ležećem položaju darivatelju se uzima krv iz lakatne vene sterilnim sistemom u plastičnu vrećicu za uzimanje krvi. Pribor je napravljen na način koji onemogućuje njegovu ponovnu uporabu. Nakon darivanja krvi uobičajeno je osvježiti se besplatnim bezalkoholnim pićem i laganim obrokom.

Količina je darovane krvi 450 ml (manje od 13 % ukupnog volumena krvi odraslog čovjeka). Gubitak te količine krvi neškodljiv je za zdravlje zdravoga čovjeka tako da darivanje krvi nikako ne ugrožava zdravlje darivatelja, nego je ujedno i kontrola njegova zdravlja.

Žene mogu darovati krv tri puta godišnje, a muškarci četiri puta godišnje. Obvezna je pauza od osam tjedana između dvaju darivanja krvi. Svaka darovana doza prolazi potvrđivanje krvne grupe i testiranje na krvlju prenosive zarazne bolesti (hepatitis B, hepatitis C, AIDS i sifilis).

Darivanje krvi ne treba biti samo odraz želje da se pomogne drugima, već i svijesti o mogućim rizicima primjene darovane krvi. Osoba koja darivanjem krvi želi pomoći drugima mora biti sigurna da ih ovim činom neće ugroziti. Kada odlučite darovati krv, ponašajte se kao da će vašu krv primiti netko tko vam je vrlo drag i ne želite mu naškoditi.

Većinu ljudi nakon darivanja krvi preplavi osjećaj osobnoga zadovoljstva. Znajući da su spasili nečiji život, mnogi daruju krv i nekoliko puta godišnje. Ta je pojava češća u osoba s blago povišenim krvnim tlakom. U tih je osoba darivanje krvi ujedno i način ublažavanja simptoma uzrokovanih blagim povišenjem krvnoga tlaka. Povodom Dana darivatelja krvi u Republici se Hrvatskoj jubilarcima na svečanostima koje organiziraju Hrvatski zavod za transfuzijsku medicinu i Crveni križ uručuju prigodni pokloni.

26. Što je namjena polaznoga teksta?

- A. pokazati da većina ljudi daruje krv
- B. objasniti postupak darivanja krvi
- C. potaknuti ljude da daruju krv
- D. opisati rizike darivanja krvi

(1 bod)

27. Zašto je darivanje krvi najbolja donacija?

- A. zato što gubitak darovane krvi nije štetan za ljudsko zdravlje
- B. zato što postupak darivanja krvi traje manje od jednoga sata
- C. zato što darivatelji krvi dobivaju poklone i besplatne obroke
- D. zato što se ljudska krv ne može ničim drugim nadomjestiti

(1 bod)

28. Kojoj je od sljedećih osoba dopušteno darovati krv?

- A. dvadesetogodišnjakinji koja je u proteklih deset mjeseci darovala krv tri puta
- B. tridesetogodišnjaku koji je darovao krv prije sedam tjedana
- C. šezdesetogodišnjaku koji je darovao krv prije godinu dana
- D. sedamnaestogodišnjakinji koja dosad nije darovala krv

(1 bod)

29. Zašto je darivanje krvi ujedno i kontrola zdravlja darivatelja?

- A. zato što darivanje ublažava simptome povišenoga krvnog tlaka
- B. zato što darivanje nimalo ne ugrožava darivateljevo zdravlje
- C. zato što darivanje uključuje liječnički pregled i testiranje krvi
- D. zato što se krv može darovati samo nekoliko puta godišnje

(1 bod)

30. Kojim se od sljedećih iskaza izriče stav, a ne činjenica?

- A. *Krv nije moguće proizvesti na umjetan način.*
- B. *Darovati krv može svaki zdravi čovjek u dobi od 18 do 65 godina.*
- C. *Obvezna je pauza od osam tjedana između dvaju darivanja krvi.*
- D. *Darivanje krvi ne treba biti samo odraz želje da se pomogne drugima, već i svijesti o mogućim rizicima primjene darovane krvi.*

(1 bod)

II. Književnost

Zadatci bez polaznoga teksta

Zadatci višestrukoga izbora

U zadatcima višestrukoga izbora od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.
Točan odgovor morate označiti znakom X na listu za odgovore.
Točan odgovor donosi jedan bod.

31. Koja je od sljedećih stilskih figura upotrijebljena u sljedećoj rečenici?

Prvo pero hrvatskih krimića vodi nas u još jednu napetu i neizvjesnu avanturu.

- A. elipsa
- B. eufemizam
- C. hiperbola
- D. metonimija

(1 bod)

32. Kako se naziva pročišćenje osjećaja, uzrokovano strahom i sažaljenjem, koje u gledatelja izaziva tragedija?

- A. epilog
- B. *in medias res*
- C. katarza
- D. *mimesis*

(1 bod)

33. Tko izgovara sljedeću rečenicu?

*Al' opet otkle slavu ljepšu stekla bih,
Neg' što sam u grob legla brata rođenog?*

- A. Antigona
- B. Izmena
- C. Judita
- D. Ofelija

(1 bod)

34. Na koga se odnosi sljedeća rečenica?

Njegovo sedmogodišnje putovanje morem započinje nakon propasti Troje, a motivirano je dužnošću prema bogovima i obitelji.

- A. na Ahileja
- B. na Eneju
- C. na Hektora
- D. na Prijama

(1 bod)

35. Koja je od sljedećih pjesničkih zbirki sastavljena od 366 pjesama, najvećim dijelom soneta?

- A. *Bugarkinje*
- B. *Cvjetovi zla*
- C. *Kanconijer*
- D. *Lelek sebra*

(1 bod)

36. U kojemu se književnom djelu Dante i Vergilije pojavljuju kao književni likovi?

- A. u *Božanstvenoj komediji*
- B. u *Dekameronu*
- C. u *Eneidi*
- D. u *Kanconijeru*

(1 bod)

37. Kojom se od sljedećih tvrdnja Hamlet iz Shakespeareove tragedije može odrediti kao renesansni lik?

- A. Odluke donosi na temelju svojih vjerskih uvjerenja.
- B. Svoja razmišljanja iskazuje u obliku monologa.
- C. Pejzaž odražava stanje njegove duše.
- D. Racionalno promišlja o životu.

(1 bod)

38. Koja se od sljedećih tvrdnja odnosi na Baziliju iz drame *Život je san*?

- A. Razapet je između ljubavi prema plemkinji i prema djevojci nečasna podrijetla.
- B. Zatočio je svojega sina od rođenja jer se bojao da će mu sin postati zločinac.
- C. Lakrdijaš je koji stradava tijekom pobune naroda protiv smjene vladara.
- D. Ponašao se kao tiranin kad je dobio priliku da bude na vlasti.

(1 bod)

39. Koja od sljedećih rečenica iz Šenoina *Prijana Lovre* pripada kompozicijskomu okviru?

- A. – *To je sve teorija – nasmiješi se lijepa gospođa – a ja ću se vašim riječim tek onda pokoriti kad mi pokažete živ primjer, kad mi pokažete pravog junaka za roman.*
- B. *Novi prijatelj pridignu se, pokloni se svečano i predav mi svoju posjetnicu graciozno, reče ukratko: – Lovro N., profesor jezikoslovija.*
- C. *Lovro rodio se od seljaka, malo imućnih, kod Postojne. U onim stranama gospodarstvo malo vrijedi, zemlja je suha, kamena.*
- D. – *Na, eto me imaš! – viknu mladić divljim glasom i prereže si britvom grkljan.*

(1 bod)

40. Tko je emocionalno uporište književnomu liku Leoneu Glembaju?

- A. barunica Castelli
- B. Ignjat Glembaj
- C. Silberbrandt
- D. Angelika

(1 bod)

41. Koji lik iz romana *Kiklop* Ranka Marinkovića izgovara sljedeće rečenice?

Nemam više što da izgubim, jer ništa više nemam. Čak ni ovo tijelo nije više moje. Svoj kadaver sam prodao medicinskom fakultetu.

- A. Adam ATMA
- B. don Fernando
- C. Maestro
- D. Melkior

(1 bod)

42. Na koje se književno razdoblje odnosi sljedeća tvrdnja?

U umjetnosti se njeguje stil koji karakteriziraju jasnoća i preglednost po uzoru na antiku, a duh razdoblja temelji se na humanističkome pokretu.

- A.** na srednji vijek
- B.** na renesansu
- C.** na barok
- D.** na klasicizam

(1 bod)

III. Hrvatski jezik

Zadatci višestrukoga izbora

U zadacima višestrukoga izbora od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.
Točan odgovor morate označiti znakom X na listu za odgovore.
Točan odgovor donosi jedan bod.

43. Koji je od sljedećih primjera pravopisno točan?

- A. početnička pogreška
- B. očajnički postupak
- C. plaćenička vojska
- D. čarobnjački šešir

(1 bod)

44. Koja od sljedećih rečenica **nije** napisana u skladu s pravilima o pisanju velikoga i maloga početnog slova?

- A. Tizian je veliki majstor talijanske renesanse, a *Otmica Europe* jedna je od njegovih najpoznatijih slika.
- B. Simfonijski orkestar Hrvatske radiotelevizije održao je koncert na Trgu bana Jelačića.
- C. Na grbu Ličko-senjske županije nalazi se endemska biljna vrsta Velebitska degenija, simbol Hrvatske i Velebita.
- D. Pišući dramu o ilirskoj kraljici Teuti, Dimitrija Demeter poslužio se podacima iz djela grčkoga povjesničara Polibija.

(1 bod)

45. Što je oblikotvorna/gramatička osnova pridjeva sobaričin?

- A. sobaričin
- B. sobarič
- C. sobar
- D. soba

(1 bod)

46. U kojoj je od podcrtanih riječi provedena palatalizacija?

- A. Glasno viče i upozorava ih na opasnost.
- B. Po cijeli dan skače po dvorištu.
- C. Snažno vuče kola uzbrdicom.
- D. To me se ne tiče.

(1 bod)

47. U kojemu je od sljedećih primjera točno tvoren glagolski prilog?

- A. izmišljati > izmišljavajući
- B. pokušavati > pokušavajući
- C. prodavati > prodavajući
- D. zapisivati > zapisivajući

(1 bod)

48. Što je po sintaktičkoj službi podcrtani izraz u sljedećoj rečenici?

Njegova drvena kućica za odmor bila je utočište mnogim umjetnicima.

- A. apozicija
- B. atribut
- C. objekt
- D. priložna oznaka

(1 bod)

49. Koja je od sljedećih tvorenica nastala od glagola?

- A. jadnik
- B. moćnik
- C. očajnik
- D. pripadnik

(1 bod)

50. Koja je od sljedećih rečenica gramatički točna?

- A. Pokušavali su istovremeno biti i za i protiv napretka.
- B. Kavu ponekad pijem sa, a ponekad bez mlijeka.
- C. Svejedno je čekate li me u ili izvan škole.
- D. Stolci su bili postavljeni ispred i iza pozornice.

(1 bod)

51. Koja je od sljedećih zavisnosloženih rečenica atributna rečenica?

- A. Nejasno mi je kako je mogao kupiti novi automobil.
- B. Počeo je štedjeti kako bi kupio novi automobil.
- C. Dobio je uputu kako kupiti novi automobil.
- D. Nije znao kako će kupiti novi automobil.

(1 bod)

52. Što je etimološka odrednica sljedećega rječničkoga članka?

onomàstika, ž D L -ici *grč.* onomastikós: koji pripada imenu › ónoma: ime; onomastikòn (biblíon): predmetni rječnik; 1. lingv. grana lingvistike, izučava značenje i nastanak vlastitih imena; onomatologija, imenoslovlje; 2. ukupnost vlastitih imena koja se pojavljuju na nekome etničkom, geografskom ili jezičnom području

- A. onomàstika
- B. ž D L -ici
- C. *grč.* onomastikós: koji pripada imenu › ónoma: ime
- D. 1. lingv. grana lingvistike, izučava značenje i nastanak vlastitih imena

(1 bod)

53. U kojemu se od sljedećih izraza sastavnice slažu u rodu i broju?

- A. četvrt Ravnice
- B. jezero Kozjak
- C. kupalište Bačvice
- D. momčad Cibona

(1 bod)

54. Koja je riječ u sljedećoj rečenici izravni objekt?

Sjeo je uz putokaz, oslonivši se na nj leđima, kao da demonstrativno želi pokazati da ga istraživanje ne zanima.

- A. putokaz
- B. nj
- C. ga
- D. istraživanje

(1 bod)

55. Koja je od sljedećih posuđenica naglašena u skladu s naglasnom normom hrvatskoga standardnog jezika?

- A. aligátor
- B. alùmnij
- C. defilê
- D. humanist

(1 bod)

56. Koja je riječ sinonim podcrtane riječi u sljedećemu primjeru?

Glavni je lik tankoćutna umjetnička duša koja estetizira pojave oko sebe, a tekstura romana nastoji slijediti njegove zamućene dojmove i skokovite misli.

- A. osjetljiva
- B. šutljiva
- C. zabrinuta
- D. žalosna

(1 bod)

57. U kojoj je od sljedećih rečenica podcrtana tvorenica **netočno** upotrijebljena?

- A. Početkom proljeća trava je počela zelenjeti.
- B. Pokušala ga je oživjeti umjetnim disanjem.
- C. Lice će mi se opet crvenjeti od srama.
- D. Uplašio se da će prebrzo ostarjeti.

(1 bod)

Zadatak višestrukoga izbora s nadopunjavanjem

U zadatku višestrukoga izbora s nadopunjavanjem (58.1. – 58.5.) samo je **jedan** odgovor točan.

Točan odgovor morate označiti znakom X na listu za odgovore.

Svaki točan odgovor donosi jedan bod.

U zadatku višestrukoga izbora s nadopunjavanjem moguće je ostvariti 5 bodova.

- 58.** TikTok je aplikacija koja je krajem 2020. imala 900 (1.) _____ korisnika. Očekuje se da će u 2022. biti više od milijardu korisnika (2.) _____ popularnost TikToka među mladima raste iz dana u dan. (3.) _____, raste i zabrinutost odraslih koji TikTok doživljavaju kao (4.) _____ koji će djecu dinamičnošću i blještavilom dodatno (5.) _____ za ekrane i produbiti njihovu ovisnost o mobitelima.

58.1.

- A. miliona
- B. miliona
- C. miljuna
- D. milijuna

(1 bod)

58.2.

- A. zato jer
- B. zato što
- C. budući da
- D. s obzirom da

(1 bod)

58.3.

- A. Međutim
- B. Naime
- C. Naprotiv
- D. Sve u svemu

(1 bod)

58.4.

- A. dvosjekli mač
- B. mačji kašalj
- C. mjehur od sapunice
- D. plast sijena

(1 bod)

58.5.

- A. okovati
- B. potkovati
- C. prikovati
- D. skovati

(1 bod)

Prazna stranica

Prazna stranica